

Żuk, Tadeusz

NOT i Stowarzyszenia Naukowo-Techniczne

Notatki Płockie 15/5-59, 42-46

1970

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Z tymi ostatnimi wiążą się obserwowane u chorych zwyczajki ciśnienia tętniczego. Badanie ciśnienia stanowi dla lekarza jeden z istotnych elementów diagnostycznych. Ryc. 7 i 8 pokazują jak często występowały one u obu płci w różnych grupach wieku. U mężczyzn zaburzenia ciśnienia (zwyczajki) dominują w wieku 20—29 lat i następnie powyżej 60 roku życia, u kobiet zaś obserwuje się od 30 roku życia stały wzrost ilości osób, wykazujących nadciśnienie tętnicze. W grupie osób, które przekroczyły 60 lat, znajdujemy ich aż 35%. Pomimo to kobiety jak wiadomo żyją dłużej. Gimnastyka więc naczyniowa nie stanowi chyba istotnego obciążenia dla ustroju (może nawet hamuje procesy miażdżycowe).

Schorzenia jakich narządów dominują u obu płci, pokazuje zestawienie nr str. 41.

U mężczyzn jak widać dominują schorzenia narządów krążenia oddechowego i trawienia z chorobą wrzodową jako dość typową męską sprawą. Na czwartym miejscu są dopiero schorzenia układu nerwowego z nerwicami. U kobiet przeważają choroby narządu krążenia i układu nerwowego z prawie 15% nerwic. Na trzecim miejscu są schorzenia narządu trawienia a przede wszystkim dróg żółciowych, na

dalszych — choroby narządu rodnego, narządu oddechowego i narządu ruchu.

Udział czynnika nerwowego w powstawaniu różnorodnych schorzeń jest olbrzymi, dlatego niektórzy praktycy rozpoznają nerwic znacznie więcej. Należy jednak przyjąć za zasadę, że gdzie są zmiany organiczne, tam nie ma już nerwicy jako choroby zasadniczej, co najwyżej stan nerwicowy wikła chorobę organiczną.

WNIOSKI

Czy na podstawie przedstawionego materiału można się pokusić o postawienie jakichś wniosków? Sądzę, że tak. Można stwierdzić, że:

— prywatna praktyka lekarska jest uzupełnieniem opieki lekarskiej, sprawowanej przez społeczną służbę zdrowia, która jest zbyt sztywna na to, aby wyjść naprzeciw wszystkim pragnieniom chorego;

— chory chce mieć zaufanego lekarza i potrafi mu być wierny przez długie lata. Funkcję takiego lekarza może pełnić tylko lekarz ogólny, który zrozumie wszystkie skargi i objawy chorobowe pacjenta;

— w ciągu ostatnich 15 lat wyrósł problem ludzi starych, których leczenie wymaga specjalnych kwalifikacji.

TADEUSZ ŻUK

NOT i Stowarzyszenia Naukowo-Techniczne

Naczelna Organizacja Techniczna jednocy od chwili powstania tj. od 12 grudnia 1945 r. wszystkie Stowarzyszenia Naukowo-Techniczne SNT dla wspólnego, zorganizowanego działania na rzecz budowy socjalizmu w Polsce. W pracy nad rozwojem poszczególnych dziedzin gospodarki narodowej NOT i zrzeszone w niej SNT dążą do:

- podnoszenia kwalifikacji zawodowych i społecznych kadry techn.;
- kształtowania poglądu środowiska technicznego na podstawowe problemy rozwoju gospodarczego;
- współdziałania z organami administracji przy opracowywaniu i realizacji planów gospodarczych, zwłaszcza w rozwoju techniki i wynalazczości;
- rozwijania społecznych form działania w zakresie postępu techn.

O początkach ruchu Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych w Polsce niewiele mamy danych, nawet jeśli chodzi o ujęcia kronikarskie, nie wiemy nawet w jakim czasie i w jakiej dziedzinie techniki szukać należy pierwszych śladów organizacyjnych naszego ruchu. Można natomiast z całą pewnością stwierdzić, że sięgają one początków ubiegłego stulecia, a wyraźnie występują już w latach 1860—1880.

O celach pierwszych stowarzyszeń naukowo-technicznych w Polsce jednoznacznie mówi

pierwszy Statut Stowarzyszenia Techników Polskich wydany w 1989 r.¹⁾

...„zbliżenie techników między sobą, popieranie rozwoju wiedzy technicznej, teoretycznej i praktycznej, jak również dostarczanie swoim członkom i ich rodzinom sposobności spędzania czasu wolnego od zajęć, wygodne, przyjemne i pożyteczne”.

NOT i branżowe stowarzyszenia naukowo-techniczne w Płocku powstały na bazie organizacji zwanej „Związek Zawodowy Techników i Zawodów Pokrewnych”²⁾. Bezpośrednio po wyzwoleniu Płocka, już dnia 23 stycznia 1945 roku odbyło się zebranie kadry technicznej (inżynierów, techników i majstrów). Na zebraniu tym, w którym uczestniczyło 38 osób, powołano komitet organizacyjny, którego zadaniem miało być powołanie do życia organizacji reprezentującej kadry techniczną Płocka w organach administracji państwowej. Na czele komitetu organizacyjnego stanęli: inż. Mateusz Kozielski, inż. Seweryn Wirkutowicz i Stanisław Sowiński.

Dnia 2 lutego 1945 roku odbywa się pierwsze walne zebranie Związku, w którym uczestniczy 30 osób. Zatwierdzony zostaje Statut Związku Zawodowego Techników i Zawodów Pokrewnych oraz wybrany pierwszy Zarząd Związku w osobach: Przewodniczący Zarządu

Okolicznościowe zdjęcie uczestników pierwszego kursu techniczno-kreślarskiego zorganizowanego przez ZZPT. Na zdjęciu wśród uczestników kursu od lewej siedzą: Milke, Halladin, Bogowolski, Bieńkowski, Balcerzak, Medyński, Borkowski i Brzeński.

inż. Ulicki, wiceprzewodniczący inż. Wirkutowicz, Sekretarz Balcerzyk, skarbnik Stankiewicz, członkowie Zarządu: Kamiński, Halladin i Sowiński.

W dniu 7 lipca 1945 roku na walnym zebraniu podjęto uchwałę o przystąpieniu Związku do Ogólnopolskiego Towarzystwa Technicznego (OTT) z siedzibą w Łodzi. Jednocześnie w dniu 10 września 1945 roku dokonano zmiany nazwy na „Związek Zawodowy Pracowników Technicznych” jako bardziej definiujący cele i zadania Związku.

ZZPT w Płocku od pierwszych chwil jego powstania przejawia ożywioną działalność związaną z uporządkowaniem i przywróceniem do normalnej działalności całokształtu życia gospodarczego po zniszczeniach wojennych w mieście oraz rozwija akcję szkoleniową poprzez organizowanie kursów specjalistycznych.

W protokołach zebrania Zarządu tego okresu przewija się różnorodna problematyka, taka jak: uporządkowanie gospodarki energetycznej, racjonalne wykorzystanie mocy produkcyjnych istniejących zakładów przemysłowych, uporządkowanie miejskiej gospodarki mieszkaniowej, problemy komunikacyjne wraz z odbudową mostu na Wiśle, uruchomienie produkcji elementów budowlanych, zagadnienia kulturalnej i przemysłowej odbudowy Płocka, sprawy etyki zawodowej technika i wiele innych.

W końcu maja 1946 roku na ogólnym zebraniu ZZPT zapoczątkowano dyskusję na temat przystąpienia do nowopowstałej Naczelnej Organizacji Technicznej w Polsce. Z podjęciem jednak ostatecznej decyzji wstrzymano się z uwagi na toczące się rozmowy na szczeblach centralnych NOT i OTT. Należy również dodać, że 2/3 członków ZZPT na terenie Płocka wypowiadała się za utrzymaniem samodzielności Związku. Stan ten trwa do kwietnia 1950 roku, kiedy to w Płocku formalnie powołany zostaje Oddział Naczelnej Organizacji Technicznej integrujący działalność branżowych Stowarzy-

sznień Naukowo-Technicznych w rejonie płockim. Łączna liczba członków zrzeszonych wówczas w NOT, a zatrudnionych w miejscowych zakładach nie przekraczała 300. Była to — jak na ówczesne stosunki w Płocku liczba dość pokaźna, jeśli przyjąć, że Płock nie był miastem przemysłowym i nie miał w tym zakresie żadnych tradycji.

W tym samym okresie następują zasadnicze zmiany w strukturze gospodarczej Płocka. W oparciu o decyzję Rządu rozpoczyna się budowa nowoczesnej Fabryki Maszyn Żniwnych, poważnie rozbudowuje stocznie rzeczne oraz powstają nowe zakłady przemysłu terenowego.

Pierwszy Zarząd Oddziału NOT w Płocku, którego przewodniczącym został inż. Engeniusz Rzepkiewicz, działalność swoją koncentrował wokół zadań statutowych, zmierzających przede wszystkim do dalszego rozwoju branżowych stowarzyszeń technicznych przez tworzenie nowych kół zakładowych. W tym czasie na terenie Płocka działają już Stowarzyszenia Naukowo-Techniczne Mechaników (SIMP), elektryków (SEP), komunikacji (SIT Kom.) i przemysłu rolno-spożywczego (SITPrSiS). Łącznie w Oddziale NOT w Płocku wg sprawozdania za I-szy kwartał 1951 r. zrzeszonych jest 306 członków.

Stopniowy napływ kadry technicznej do rozwijającego się przemysłu zaktywizował aspirację środowiska technicznego do starań mających na celu powołanie w Płocku Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej. W sprawie tej odbyło się kilka spotkań, w których uczestniczyli przedstawiciele władz polityczno-społecznych i administracyjnych Płocka.

Lata pięćdziesiąte w Polsce odznaczają się dużą aktywizacją na odcinku rozwoju racjonalizacji i wynalazczości. Zarząd Oddziału NOT-u otacza ruch racjonalizatorski opieką, typując 36 doradców rekrutujących się z branżowych SNT. Z inicjatywy NOT powstają na terenie miasta przy większych zakładach pierwsze Kluby

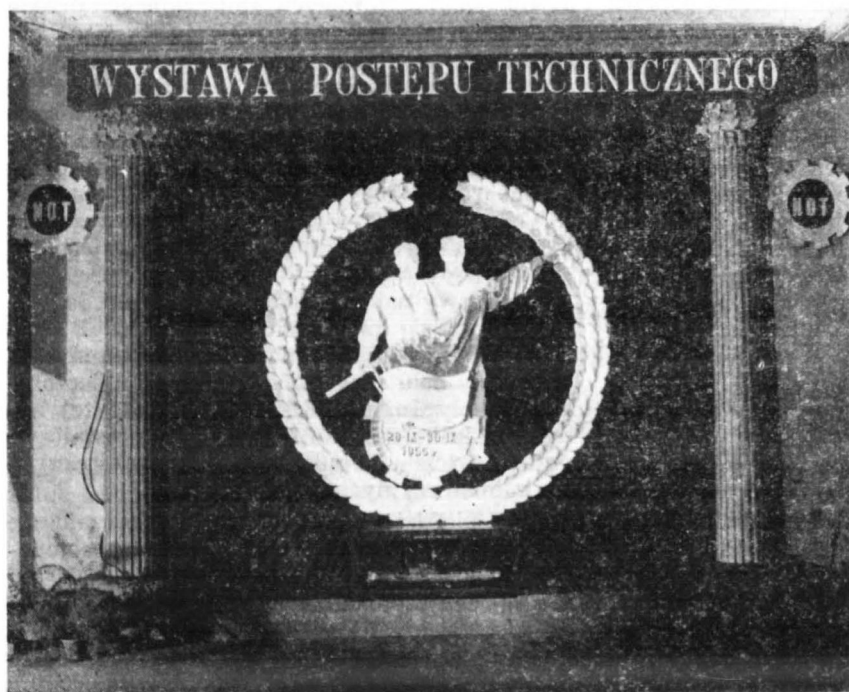
Techniki i Racjonalizacji. Dla pokazania do-robku na szeroką skalę prowadzonego ruchu racjonalizatorskiego w zakładach pracy we wrześniu 1955 r. NOT i Związki Zawodowe organizują wystawę osiągnięć racjonalizatorskich połączoną z konkursem na najlepszy wniosek. Indywidualnie w konkursie zwyciężyła racjonalizator z Fabryki Maszyn Żniwnych W. Winnicki, a wyróżnienie za całokształt osiągnięć w pracy racjonalizatorskiej otrzymują aktywiści NOT-owscy A. Urbański i J. Kuźnicki.

W latach 1950—1955 działalność Zarządu Oddziału NOT koncentruje się wokół zagadnień statutowych mających na celu ugruntowanie dyscypliny organizacyjnej i zgranie środowiska technicznego w kierunku pogłębienia wiedzy technicznej oraz popularyzacji osiągnięć techniki radzieckiej, jak również współdziałanie w realizacji planu 6-cio letniego.

Począwszy od roku 1951 organizacja NOT-owska rozwija się licznie. Powstają nowe Koła zakładowe Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych. Ugruntowuje się zasada, że podstawowym ogniwem działalności jest koło zakładowe stowarzyszenia. NOT staje się organizacją koordynującą działalność branżowych stowarzyszeń technicznych. Ze swej strony natomiast NOT inicjuje akcje międzybranżowe związane z ogólnotechnicznym szkoleniem kursowym, organizuje wystawy i konkursy, prowadzi spotkania z autorami wydawnictw technicznych oraz prowadzi działalność kulturalno-rozrywkową w środowisku technicznym. Imprezy organizowane przez NOT cieszą się wielkim powodzeniem i uznaniem społeczeństwa plockiego. W okresie tym pojawiają się nowe nazwiska (oprócz wymienionych poprzednio)

wśród aktywu technicznego jak: Anioł Urbański, Jan Smell, Janusz Wysocki i Eugeniusz Adameczyk.

Punktem zwrotnym w działalności NOT-u i SNT na terenie Płocka stał się rok 1956. Okazją do ożywienia działalności SNT i NOT-u była aktywizacja środowisk technicznych związaną z działalnością na rzecz prac przy-

Fragmenty ekspozycji wystawy postępu technicznego zorganizowanej przez Oddział NOT w Płocku w dniach od 20. IX. — 30. IX. 1955 r.

gotowawczych III Kongresu Techników zaprogramowanego na 1957 rok.

W wyniku niezwykle ożywionej działalności NOT-u i SNT, władze partyjne i administracyjne miasta w uznaniu zasług przydzielają od 31.XII.1956 r. nowy obszerny lokal przy ulicy Kolejowej 9, który jest siedzibą NOT-u do chwili obecnej.

Działalność NOT-u i SNT w okresach przed Kongresami z roku 1957 i 1961 wylaniała szeroki materiał dla dalszego rozwoju techniki, rekonstrukcji przemysłu, poprawy organizacji pracy, prawidłowej polityki kadrowej i innych zadań statutowych organizacji technicznych. Realizacja wniosków zatwierdzonych przez kolejne Kongresy Techników Polskich stanowi podstawową płaszczyznę działalności Zarządu Oddziału NOT w Płocku.

Zdecydowany przełom w możliwościach rozwoju SNT i działalności Zarządu Oddziału NOT w Płocku przynosi rok 1960. Z początkiem tego roku, decyzją Rządu zlokalizowane zostają w Płocku Mazowieckie Zakłady Rafinacyjne i Petrochemiczne. Do miasta zaczyna napływać kadra techniczna specjalistów z całego kraju oraz zaczynają wracać inżynierowie i technicy płoccy, którzy opuścili miasto z powodu braku miejsc pracy. Powstanie MZRiP pociąga za sobą tworzenie się nowych przedsiębiorstw i dynamiczny rozwój już istniejących. Powstają PBP „Petrobudowa”, PP Transportowo-Sprzętowe Budownictwa, PP „Mostostal”, PERN i inne.

Dynamiczny, przemysłowy rozwój Płocka stwarza możliwość powstania nowych kół zakładowych SNT. Wzrost członków SNT zrzeszonych w NOT nie jest wprawdzie proporcjonalny do liczby wzrostu kadry technicznej w Płocku, ale systematycznie postępuje naprzód, „Przybysze” z innych stron Polski po aklimatyzacji w Płocku zaczynają coraz szerszym frontem włączać się do działalności SNT. Ten „świeży wiatr” wiejący przede wszystkim od szybko budujących się MZRiP przynosi wyraźnie ożywienie działalności NOT-u. W roku 1961 dotychczasowa siedziba NOT-u zostaje odnowiona, a do życia powołany zostaje „Klub Technika”. Ożywia się życie towarzyskie i kulturalne wśród kadry technicznej w Płocku.

Rok 1961 NOT w Płocku zamyka „Tygodniem Techniki” imprezą zakrojoną na skalę całego regionu. Bogaty program obejmował kiermasze, wystawy, prelekcje popularyzatorsko-naukowe i specjalistyczne, dyskusje itp. Całe społeczeństwo Płocka zapoznało się z perspektywami rozwoju miasta oraz wielu dziedzin techniki w kraju. Szeroka płaszczyzna działania zaktywizowała duży krąg nowych działaczy NOT i SNT, wśród których wymienić należy: inż. Piotra Wróbla, Macieja Sandomierskiego, mgr inż. Józefa Wasiuka, mgr inż. Wacława

Wojciechowskiego, mgr Henryka Grosmana, inż. Zbigniewa Błaszczyka i wielu innych.

W ostatnich latach zgodnie z wytycznymi Rady Głównej NOT, a także zgodnie z potrzebami terenu OR NOT w Płocku nawiązał ściśle kontakty z takimi organizacjami jak: ZMS, PTE, PKZZ, TNOiK i TNP. Wyniki tej współpracy są widoczne i odczuwalne w płockim środowisku. Wymienić tu należy przede przede wszystkim działalność szkoleniową, prowadzoną przy ścisłej współpracy z UR ZMS oraz pełnym zaangażowaniem poszczególnych stowarzyszeń.

W tematyce szkoleniowo-odczytowej i narad naukowo-technicznych znalazły się między innymi takie zagadnienia jak defektoskopia izotopowa, nowości w lotnictwie wojskowym i transportowym, technika laserowa, uniwersalne przyrządy składane, przemieszczanie wielkich obiektów, zagadnienia gospodarki remontowej i smarowniczej, nowe rozwiązania konstrukcyjne w maszynach rolniczych, perspektywy rozwojowe przemysłu naftowego, inhibitory w walce z korozją, zagadnienia transportu rurociągowego itp. Ze spotkań z naukowcami i przedstawicielami świata technicznego z zagranicy należy wymienić konferencję ze specjalistami z ZSRR, NRF, Francji, Grecji i Szwajcarii.

Statyczne zestawienie najważniejszych imprez organizowanych przez OR NOT i SNT obrazuje tabela 1.

Tabela 1

Działalność rzeczowa NOT i SNT w Płocku w latach 1968—1969

Lp.	Nazwa Stowarzyszenia							RAZEM
		Odczyty	Kursy	Narady	Wystawy	Wycieczki	Konkursy	
1	OR. NOT	18	16	3	3	3	—	—
2	SIMP	27	23	3	3	15	3	3
3	SITPChem. i Mat. Bud.	18	—	—	1	4	—	1
4	S. E. P.	8	7	—	—	—	—	1
5	SITNaft.	10	—	2	—	7	—	1
Razem:		81	46	8	7	29	3	6

Aktualnie OR NOT duże nadzieje wiąże z budową Domu Technika, który stworzy bazę do szerokiej działalności SNT. Dom Technika stanie się miejscem spotkań środowiska technicznego regionu, a mieszcząca się w nim biblioteka przestanie być wypożyczalnią książek (stan obecny), przekształcając się w placówkę informacji naukowo-technicznej, co niewątpliwie wpłynie dodatnio na rozwój ruchu stowa-

Tabela 2
Oddział Rejonowy NOT w Płocku
stan organizacyjny w dn. 31 grudnia 1969 r.

Nazwa stowarzyszenia	I l o ś ć				
	oddz.	kół zakł.	kół teren.	członków ogółem	członków zbiorcz.
1 Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Mechaników Polskich	1	8	—	318	4
2 Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Przemysłu Chemicznego i Materiałów Budowlanych	1	8	1	267	1
3 Stowarzyszenie Elektryków Polskich	1	2	1	146	1
4 Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Przemysłu Naftowego	1	2	—	162	—
5 K. Z. PZIT Budownictwa	—	2	—	64	—
6 K. Z. S. T. Cukrownictwa	—	1	—	13	—
7 K. Z. S. Geodetów Pol.	—	—	1	23	—
8 K. Z. SIT. Komunikacji	—	3	—	30	—
9 K. Z. SITL i Drzewnictwa	—	—	1	11	—
10 K. Z. SIT Ogrodnictwa	—	—	1	11	—
11 K. Z. SIT Rolnictwa	—	—	1	38	—
12 K. Z. Pol. Zw. Inż. i Tech. San.	—	1	—	62	—
13 K. Z. SIT Spoż.	—	4	—	53	—
14 K. Z. SIT Mel.	—	1	—	19	—
R a z e m:	4	32	6	1.217	6

rzyszeniowego. Przekazanie Domu Technika do eksploatacji nastąpi w pierwszym półroczu roku 1971. Głównym fundatorem Domu Technika są Mazowieckie Zakłady Rafineryjne i Petrochemiczne, zaś generalnym wykonawcą — PBP „Petrobudowa”.

Ten krótki zarys działalności NOT i SNT w Płocku nie może oczywiście odzwierciedlić całego wkładu środowiska technicznego w dzieło rozwoju regionu i realizacji założeń ideowo-programowych NOT. Nie sposób jest również wyczerpanie całokształtu spraw i problemów już związanych jak i oczekujących jeszcze na realizację przez płocką organizację techniczną. Po tym jednak co już zrobiono, można sądzić, że duży potencjał twórczej myśli i społecznej pracy, jakimi dysponujemy może i powinien być, z coraz większym pożytkiem wykorzystany dla państwa i naszego regionu.

ŹRÓDŁA I PRZEPISY

- 1) Księga SIMP — Pół wieku działalności mechaników polskich w przemyśle. Wydawnictwa Naukowo-Techniczne Warszawa 1963 r.
- 2) Wszystkie dane dotyczące działalności Związku Zawodowego Pracowników Technicznych zaczerpnięto z „księgi protokółów” znajdującej się w archiwum OR NOT w Płocku.

Informacja o seminarium doktoranckim

W dniu 28 listopada 1970 r. odbyło się trzecie już posiedzenie seminarium doktoranckiego z zakresu nauk społecznych, zorganizowanego przy Towarzystwie Naukowym Płockim w roku jego jubileuszu 150-lecia.

Pierwsze, inauguracyjne spotkanie miało miejsce dnia 16 lipca br. z udziałem JM Rektora Uniwersytetu Warszawskiego prof. dr hab. Zygmunta Rybickiego i mgr Stanisława Marcinińskiego obecnie zastępcy szefa kancelarii Rady Państwa. Było ono poświęcone sprawom organizacyjnym.

Na drugim posiedzeniu — w dniu 10 października br. — mgr Stanisław Kostanecki, dyrektor biblioteki im. Zielińskich TNP, referował fragmenty swej rozprawy doktorskiej, poświęconej udziałowi Płocka i płoczan w Powstaniu Listopadowym.

Na ostatnim posiedzeniu (28.XI) uczestnicy seminarium wysłuchali referatu mgr Jana Kowalewskiego, który przedstawił tezy i plan swej pracy doktorskiej pt. „Nauczycielstwo płockie w walce z okupantem hitlerowskim”.

Czwarte z kolei posiedzenie seminarium odbędzie się w dniu 9 stycznia 1971 roku. Mgr Marek Wołyniak omówi na nim tezy do roz-

prawy pt. „Społeczno-prawne aspekty działalności wyłączeniowej rad narodowych na przykładzie Płocka”.

Terminy następnych posiedzeń ustalone zostały na 23 stycznia, 27 lutego, 20 marca, 24 kwietnia i 8 maja 1971 r. (zawsze w soboty o godz. 15).

Focząwszy od przyszłego semestru odbywać się będą raz w miesiącu konwersatoria z ekonomii politycznej i z filozofii (każda osoba otwierająca przewód doktorski obowiązana jest zdać egzamin z jednego z tych przedmiotów).

W pracach seminarium doktoranckiego uczestniczy 67 osób (w tym 20 członków TNP) reprezentujących różne gałęzie nauki. Wśród nich jest 24 magistrów ekonomii, 11 magistrów prawa, 5 magistrów filologii, 4 magistrów historii, 2 magistrów pedagogiki, 2 magistrów geografii, 1 magister socjologii, 1 magister sztuki. Pozostali — to przedstawiciele nauk ścisłych.

Zatrudnienie doktorantów przedstawia się następująco: 15 — pracuje w Mazowieckich Zakładach Rafineryjnych i Petrochemicznych (w tym 10 na stanowiskach kierowniczych); 13 — w Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Płocku (w tym 7 na stanowiskach kierowniczych); 10 — to nauczyciele (w tym 4 z „Mała-